

**UNIVERSITATEA DE STAT DE MEDICINĂ ȘI FARMACIE
*NICOLAE TESTEMIȚANU***

Catedra de filosofie și bioetică

Centrul Național de Bioetică din Republica Moldova

**ACTUALITĂȚI ÎN PROMOVAREA PRINCIPILOR
BIOETICE ÎN REPUBLICA MOLDOVA**

**Materiale ale Seminarului Științific Național 14 decembrie
2017**

***Coordonator: Vitalie Ojovanu, doctor habilitat în filosofie,
conferențiar universitar***

**CHIȘINĂU
Centrul Editorial-Poligrafic *Medicina***

2018

17+61(478)(082)

A 16

Aprobat la Consiliul de Management al Calității al USMF *Nicolae Testemițanu*,
proces verbal nr. 4 din 03.05.2018

Culegerea de față cuprinde materialele științifice prezentate și discutate în cadrul Seminarului Științific Național *Actualități în promovarea principiilor bioetice în Republica Moldova* (Chișinău, 14 decembrie 2017). În cadrul forului au fost abordate subiecte referitor celor mai recente și semnificative studii realizate în domeniul bioeticii teoretice, promovării cunoștințelor de etică biologică în diverse instituții, relevării unor aspecte în aplicarea principiilor bioetice din sfera medicinei clinice, perfecționării predării unor subiecte în curricula de bioetică etc. Un loc aparte au fost dedicate analizei studiilor sociologice în spitalele din republică privind diferite aspecte ale bioeticii medicale.

Prezenta culegere este destinată cercetătorilor și tuturor celor preocupați de problemele teoretice și practice ale bioeticii.

Recenzenți: Tudor Grejdeanu, dr. hab. în medicină, profesor universitar
Anatolie Eșanu, dr. în filosofie, conferențiar universitar.

Materialele publicate în culegerea de față au fost recenzate. Sunt publicate în redacția autorilor.

Această culegere de materiale științifice a fost realizată în cadrul proiectului instituțional „*Promovarea și implementarea practică a Bioeticii medicale în Republica Moldova*”

DESCRIEREA CIP A CAMEREI NAȚIONALE A CĂRȚII

"Actualități în promovarea principiilor bioetice în Republica Moldova",

seminarul științific național (2017 ; Chișinău). Actualități în promovarea principiilor bioetice în Republica Moldova : Materialele ale Seminarului Științific Național, 14 decembrie 2017 / coord.: Vitalie Ojovanu. – Chișinău : Medicina, 2018 (Tipogr. "Aviprint Prim"). – 78 p.

Antetit.: Univ. de Stat de Medicină și Farmacie "Nicolae Testemițanu", Catedra de filosofie și bioetică, Centrul Naț. de Bioetică din Rep. Moldova. – Texte : lb. rom., engl. – Rez.: lb. engl. – Bibliogr. la sfârșitul art. – 50 ex.

ISBN 978-9975-82-092-9 (Tipogr. "Aviprint Prim").

17+61(478)(082)

A 16

C U P R I N S

Ojovanu Vitalie. Identificarea și abordarea problemelor esențiale în procesul implementării cunoștințelor bioetice în spațiul autohton	6
Țirdea Teodor N., Banari Ion. Cunoștințele periculoase în epoca tehnologiilor planetare: abordare potteriană	7
Rusnac Daniela. Principiul confidențialității – între etic și legal	9
Federiuc Victoria. Aspecte bioetico-sociale ale farmacogeneticii	12
Eșanu Anatolie. Dimensiunea antropologică culturală a bioeticii globale	14
Banari Ion. Rolul normelor juridice în constituirea spațiului bioetic	15
Rubanovici Ludmila, Paladi Adriana. Principiile bioetice și consimțământul informat pentru participanții în experimentele biomedicale	17
Ojovan Ala. Aspecte ale implementării cunoștințelor bioetice în practica stomatologică	20
Paladi Adriana, Rubanovici Ludmila. Avortul tardiv în Republica Moldova: analiză etică utilitaristă	22
Cojocaru Viorel. Implicări ale reperelor bioetice în consilierea spirituală a condamnaților pe viață	24
Ojovan Vitalina. Subiecte bioetice în medicația afecțiunilor endocrine din R.Moldova	26
Șargu Elena. Provocări etice a medicalizării vieții în societatea contemporană	28
Dorosevici Alexandru. Optica bioetică a racordării legislației și condițiilor de asistență psihiatrică autohtone la standarde mondiale	29

IMPLICĂRI ALE REPERELOR BIOETICE ÎN CONSILIEREA SPIRITUALĂ A CONDAMNAȚILOR PE VIAȚĂ

Viorel Cojocaru

IMPLICATIONS OF BIOETHIC REFERENCES IN SPIRITUAL COUNSELING OF LIFE SENTENCED DETAINEES

The issue of life is one of the main concerns of a life sentenced detainee. For most detainees in this category, life becomes a non-priority attribute. This is why a number of convicts resort to self-mutilation until they commit suicide. The spiritual counselor, using the principles of bioethics, comes to restore the meaning of life in the conscience of the deprived of liberty detainee.

Consilierea spirituală a deținuților constituie un capitol aparte în acest gen de activitate. Condamnații din toate timpurile și-au construit un mediu separat de restul lumii, celei libere, cu principii de viață diferite. Pentru a înțelege corect acest mediu este nevoie de a fi lângă ei, de a te integra în mediul lor sau de a comunica prin mediul lor și prin prisma gândirii lor. Un rol aparte în această gândire îi revine sensului vieții și al morții, criteriile care-l plasează pe deținut într-un mediu servit meditațiilor și principiilor de gândire comunitară sau independentă. Faptul că într-o singură celulă locuiesc mai mulți deținuți are o conotație dublă: negativă și pozitivă. Conotația negativă este atunci când majoritatea colegilor de celulă au păreri eronate despre viață și libertate, iar cel care ajunge în acest mediu îi vine foarte greu să reziste presiunii emotive în acest aspect, într-un final ajungând să fie convertit la aceste paradigme eronate. Aspectul pozitiv este atunci când un condamnat cu păreri greșite despre viață ajunge într-o celulă, unde toți camarazii împărtășesc doctrinele pro viață, el fiind convins să respecte regulile și principiile celei despre viață, libertate, familie, etc. Totuși sunt cazuri rare unde condamnatul din ambele aspecte rezistă presiunilor emotive, sau solicită să fie transferat în altă celulă unde colegii împărtășesc aceeași doctrină despre viață și moarte, libertate și obligație, etc.

Abordând aceste două ipostaze de habitat a condamnatului, trebuie să specificăm că la condamnării pe viață paradigmele se schimbă simțitor. Sensul vieții și al morții la aceste categorii de condamnați este împărtășit diferit, în dependență de relațiile lor cu administrația instituției penitenciare (șefi, gardieni, consilieri, medici, etc.), cu colegii de celulă și cu familia. Un aspect aparte la aceste categorii de condamnați îi revine statutului și mediului în care s-au format, culturii și intelectului. Statisticile țării noastre arată că majoritatea din cei condamnați pe viață prioritar au studii medii incomplete sau au abandonat studiile medii, dar avem și deținuți cu studii superioare.

Din cercetările efectuate s-a constatat că în cele mai dese cazuri administrația penitenciarului oferă condamnatului condiții prielnice de a-și continua habitatul într-un mediu privat de libertate până la sfârșitul vieții, ba mai mult ca atât, este obligată instituția penitenciară (în cazul Republicii Moldova vorbim de Penitenciarul de la Rezina) să ofere sprijin spiritual, material și moral

acestor condamnați. În acest mediu penitenciar consilierul spiritual este cea mai importantă figură din sistem, foarte util în restabilirea sensului vieții în gândirea condamnatului. Faptul că în asemenea condiții deținutul nu are alte preocupări gnostice (gândul la libertate, la termenul până la eliberare), consilierul îi propune următoarele subiecte de meditație: sensul vieții și al morții, sensul suferinței, împăcarea cu tine însuși, cu familia, etc. Dacă această comunicare intrapersonală mai este susținută de lecturarea cărților care-l ajută pe condamnat să înțeleagă corect paradigma vieții, putem considera reușită consilierea și prin abordarea neurolingvistică. O problemă des întâlnită, în asemenea cazuri, este cea a credibilității consilierului spiritual. Subliniem că este de o strictă obligație să respectăm confidențialitatea condamnatului. Respectarea acestui deziderat va ajuta parcurgerea celei mai eficiente metode de recuperare spirituală a condamnatului.

Relația interpersonală între condamnații privați de libertate pe viață are un impact deosebit în mediul penitenciar. O consiliere spirituală comună este binevenită în aceste cazuri doar atunci când consilierul cunoaște personal pe fiecare deținut din celulă. Desigur că în acest mod este necesară o experiență bogată în consilierea spirituală. Ruperea definitivă a condamnatului cu lumea liberă îl face să-și caute un mediu în care va fi acceptat cu toate neajunsurile și problemele lui. În acest sens se formează grupuri de condamnați pe viață care împărtășesc păreri comune despre viață și moarte, sau suferință. Consilierea spirituală a acestor grupuri de condamnați este foarte greu de realizat, depinde de starea lor intelectuală sau morală. Consilierul spiritual poate propune spre dezbateră în comun subiectele despre viață, moarte, sinucidere, automutilare, suferință, etc., accesând reperele bioetice în consilierea spirituală. Convingerea majorității în respectarea vieții personale și întreținerea integră a vieții condamnatului va fi cea mai eficientă metodă de a contracara faptele imorale săvârșite de condamnații pe viață. Dacă se reușește convingerea grupului este o mare realizare, dar pentru a nu compromite proiectele consilierii vom recurge la consilierea spirituală individuală a condamnatului, respectând confidențialitatea lui.

Relația condamnatului cu familia îl va ajuta să-și păstreze integră viața. Familia este reperul principal al condamnatului pe viață în respectarea și menținerea sensului vieții. În cele mai dese cazuri familia abandonează condamnatul, având ca temei legislația penală a Republicii Moldova prin care oferă divorț membrului familiei dacă celălalt este privat de libertate pe un termen de 3 ani sau mai mult. Consilierii spirituali nu au dreptul de a obliga să mențină familia, dacă unul din membri este condamnat pe viață. Ruperea definitivă cu familia va agrava mult starea spirituală a condamnatului, mai ales când acesta este la vârsta adolescenței sau tinereții. În aceste cazuri viața condamnatului este separată de speranțele și planurile de viitor, viața ea o altă traiectorie. Consilierul spiritual poate discuta cu familia condamnatului oferindu-le consiliere spirituală, propunându-le să mențină relația cu deținutul cel puțin până la acomodarea lui la noul statut de condamnat. Din cele cercetate menționăm că această acomodare poate dura destul de mult. La condamnații pe viață, când familia a menținut relație cu ei, s-a evidențiat o formă mai ușoară de depășire a problemelor morale.

Formele gândirii condamnatului pe viață pot deveni un tabu pentru cercetători. Totuși preocupările bioeticii este de a restabili și de a menține integritatea vieții condamnatului pe viață, oferindu-i metode eficiente de depășire a problemelor în aceste condiții.